

Stanowiska grzybieńczyka wodnego *Nymphoides peltata* w Kotlinie Oświęcimskiej

Grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata* jest bardzo rzadką wodną byliną występującą w niżowej części kraju. Z rozgałęzionego, płozącego się po dnie zbiorników kłącza wyrastają skórzaste, pływające na powierzchni wody liście. Żółtistożółte kwiaty, średnicy 2,5–4 cm, osadzone są na długich szypułkach. Grzybieńczyk kwitnie od lipca do września. Mięiste owoce dojrzewają pod wodą. W rozsiewaniu nasion bierze udział ptactwo wodne. *Nymphoides peltata* występuje w wodach eutroficznych, stojących lub wolno płynących, o podłożu mulistym. Spotykany jest w starorzeczach, zakolach rzek, stawach i płytkich częściach jezior. Jest gatunkiem charakterystycznym zespołu *Nymphoidetum peltatae* z klasy *Potamogetonetea* (Podbielkowski, Tomaszewicz 1979).

W Polsce grzybieńczyk wodny jest gatunkiem podlegającym całkowitej ochronie prawnej. Ze względu na rzadkość występowania oraz niszczenie siedlisk tej rośliny umieszczony został na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce” w kategorii gatunków narażonych (Zarzycki, Szelaąg 1992). Na terenie południowej części Kotliny Oświęcimskiej i Pogórza Śląskiego występuje bardzo rzadko i aktualnie znany jest tylko z jednego stanowiska (Zajac 1989). W lokalnej liście gatunków ginących i zagrożonych, sporządzonej dla tego terenu (Zajac 1992), otrzymał również, podobnie jak w przypadku ogólnokrajowej listy, kategorię gatunku narażonego.

Nowe stanowiska *Nymphoides peltata* odnalezione zostały na terenie wschodniej części Kotliny Oświęcimskiej (ryc. 1).

Ryc. 1. a – stanowiska grzybieńczyka wodnego w Kotlinie Oświęcimskiej.
– Localities of *Nymphoides peltata* in Kotlinia Oświęcimska

1. **Kompleks stawów między Wadowicami a Radoczą nad Skawą**, 23.09.1995. Grzybieńczyk wodny występował na powierzchni około 50 m² w starym, nieużytkowanym stawie w pobliżu przysiółka Wadowice-Podstawie, obok linii kolejowej Wadowice-Zator. Głębokość wody wynosiła około 1,5 m. Brzegi stawu na dużej powierzchni porastała roślinność szuwarowa, głównie zespół trzciny pospolitej *Phragmites communis*, pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae* i manny mielec *Glycerium maximae*. Razem z grzybieńczykiem występowały: rzęsa drobna *Lemna minor*, salwinia pływająca *Salvinia natans* i spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrhiza*. Nie stwierdzono większych, bezpośrednich zagrożeń tego stanowiska.

2. **Kompleks stawów między Preciszowem a Polanką Wielką**, 28.08.1995. Grzybieńczyk wodny występował na powierzchni około 200 m² w wypłyconej części nieużytkowanego stawu, do głębokości około 1 m. Brzegi zbiornika porastały zbiorowiska szuwarowe, głównie zespół trzciny pospolitej i manny mielec. Razem z grzybieńczykiem, oprócz roślin szuwarowych, występowała rzęsa drobna i spirodela wielokorzeniowa. Aktualnie omawiane stanowisko należy uznać za silnie zagrożone, ze względu na osuszenie stawu i podjęcie prac związanych z jego konserwacją.

Adam Stebel

PIŚMIENNICTWO

Podbielkowski Z., Tomaszewicz H. 1979. *Zarys hydrobotaniki*. PWN, Warszawa.

Zajac M. 1989. *Flora południowej części Kotliny Oświęcimskiej i Pogórza Śląskiego*. Zesz. Nauk. UJ, Prace Bot. 19: 1-199.

Zajac M. 1992. *Stosunki geobotaniczne południowej części Kotliny Oświęcimskiej i zachodniej części Pogórza Śląskiego. Część IV. Antropogeniczne przemiany flory*. Zesz. Nauk. UJ, Prace Bot. 24: 57-70.

Zarzycki K., Szelağ Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce* (red. Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z.). Wyd. 2, Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.